

ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ สิทธิของชุมชน และการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

การประเมินโดยสังเขปเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อเสนอแนะจากการทบทวน UPR รอบที่ 3

การดำเนินกิจการของภาคธุรกิจและโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในประเทศไทยยังคงก่อให้เกิดผลกระทบร้ายแรงต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ทั้งมลพิษและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การสูญเสียที่ดินและแหล่งดำรงชีพ การบังคับขับไล่ และการจำกัดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในการตัดสินใจที่กระทบต่อชุมชน ผู้หญิง ชนเผ่าพื้นเมือง ชุมชนชนบท และกลุ่มคนชายขอบอื่น ๆ เผชิญอุปสรรคเฉพาะในการปกป้องที่ดิน ที่อยู่อาศัย และทรัพยากรธรรมชาติของตน ขณะที่สมาชิกชุมชนและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมที่คัดค้านโครงการที่ก่อให้เกิดความเสียหายยังคงถูกข่มขู่คุกคาม ถูกดำเนินคดีอาญา และถูกคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพก็ยังเป็นไปได้ยาก เนื่องจากกระบวนการพิจารณาที่ยืดเยื้อ ภาระการพิสูจน์ที่สูง และค่าชดเชยที่ไม่เพียงพอ ทำให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทันท่วงที

ในการทบทวนรอบที่ 3 ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะ 15 ข้อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง การฟ้องปิดปาก (SLAPP) และการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยรับไว้พิจารณา 13 ข้อ และรับทราบ 2 ข้อ ประเทศไทยรับไว้พิจารณาข้อเสนอแนะด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนทั้งสี่ข้อ รวมถึงข้อเสนอแนะให้แก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจให้สอดคล้องกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และให้ผลักดันมาตรการบังคับให้ธุรกิจตรวจสอบเพื่อความรอบคอบด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยยังรับไว้พิจารณาข้อเสนอแนะให้เสริมสร้างการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงในชนบทและผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง ตรากฎหมายคุ้มครองจาก SLAPP และคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการข่มขู่ คุกคาม และการโจมตี อย่างไรก็ตาม พันธกรณีเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่นำไปสู่การคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ โดยข้อเสนอแนะหลายข้อได้รับการปฏิบัติเพียงบางส่วน และบางข้อไม่ได้รับการปฏิบัติเลย

ประเทศไทยพยายามนำเสนอตนเองเป็น “ผู้นำด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน” ขณะที่ผลักดันการเข้าเป็นสมาชิก OECD และจัดทำพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสนอให้บังคับตรวจสอบเพื่อความรอบคอบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม แต่การปรึกษาหารือยังคงดำเนินต่อไปในปี 2569 โดยร่างกฎหมายยังไม่ผ่านเป็นกฎหมาย และยังมีช่องว่างสำคัญในการคุ้มครองและการเข้าถึงการเยียวยา ขณะเดียวกัน ศูนย์ข้อมูลธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (Business & Human Rights Resource Centre) บันทึกคดี SLAPP ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจซึ่งฟ้องหรือริเริ่มโดยภาคเอกชนในประเทศไทยได้ 54 คดีระหว่างปี 2558 ถึง 2567 ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดที่บันทึกได้ในอาเซียน และการศึกษาของ UNDP แยกต่างหากได้ตรวจสอบคดี SLAPP 109 คดีในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยระหว่างปี 2540 ถึง 2565 คดีเหล่านี้สะท้อนขนาดของแรงกดดันทางกฎหมายที่ผู้คัดค้านความเสียหายจากภาคธุรกิจต้องเผชิญ

เมื่อวันที่ **24 มีนาคม 2569 ชาวบ้านจังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ ได้รับ ชัยชนะครั้งสำคัญในคดีกลุ่มด้านสิ่งแวดล้อมคดีแรกของประเทศไทย** ที่ฟ้องบริษัท Akara Resources ซึ่งเป็นบริษัทลูกในประเทศไทยของบริษัทเหมืองแร่ออสเตรเลีย Kingsgate Consolidated Limited ศาลพิพากษาว่า Akara ต้องรับผิดต่อความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เกิดจากเหมืองทองคำชาตรี และวินิจฉัยว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ไม่ทำให้พ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่พิสูจน์ได้ การพิจารณาคดีที่ยาวนานเกือบหนึ่งทศวรรษยังแสดงให้เห็นว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบยังคงเข้าถึงการเยียวยาอย่างทันท่วงทีได้ยากเพียงใด

เอกสารสรุปข้อเท็จจริง UPR ฉบับนี้จัดทำโดย **มูลนิธิมนุษยะ, เครือข่ายโลกสีเขียว (Green World Network), กลุ่มชาวบ้านซับหวาย, กลุ่มชาวบ้านจังหวัดพิจิตร, ชาวบ้านกะเบอะดิน, เครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล, เครือข่ายติดตามเฝ้าระวังโครงการพัฒนาปาตานี (Patani RESOURCE), เครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำสายบุรี, เครือข่ายสตรีชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (IWNT), สมาคมสตรีชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการพัฒนา (IWAD), มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (HomeNet Thailand), กลุ่มคนงานหญิงเพื่อความยุติธรรม, เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (MWG), มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ (EMPOWER), มูลนิธิยังไพรด์, ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมไทยเพื่อกระบวนการ UPR และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ**

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

ความท้าทายที่ 1: ประเทศไทยยังขาดกรอบความรับผิดชอบของภาคธุรกิจที่มีผลผูกพันและมีประสิทธิภาพ

กรอบที่มีอยู่ในปัจจุบันยังกระจัดกระจายและอ่อนแอ โดยพึ่งพากฎระเบียบเฉพาะภาคส่วน มาตรการสมัครใจ และการบังคับใช้ที่จำกัดเป็นหลัก
แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศแรกในเอเชียที่รับรองแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP-BHR) ในปี 2562 และฉบับที่สองในปี 2566 แต่ประเทศไทยก็ยังไม่มีกฎหมายบังคับตรวจสอบเพื่อความรอบคอบด้านสิทธิมนุษยชนที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ซึ่งสามารถป้องกันการละเมิดโดยภาคธุรกิจและสร้างหลักประกันความรับผิดชอบได้ NAP-BHR ไม่สามารถให้การคุ้มครองที่มีความหมายแก่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากขาด “การผสมผสานที่ชาญฉลาด” (smart mix) ระหว่างมาตรการบังคับและมาตรการสมัครใจ ตามที่หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเรียกร้อง

มูลนิธิมนุษยะ พร้อมด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมจากชุมชนแนวหน้า ร่วมประณามการขาดมาตรการบังคับและมาตรการคุ้มครองจากการฟ้องปิดปาก (SLAPP) ภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP-BHR) ฉบับแรกของประเทศไทย ในการประชุมเวทีระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกว่าด้วยธุรกิจที่รับผิดชอบและสิทธิมนุษยชน ประจำปี 2565

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบ (ร่าง พ.ร.บ. RBC) ถือเป็นความก้าวหน้า แต่ยังมีช่องว่างด้านความรับผิดชอบที่สำคัญ ร่างกฎหมายกำหนดให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ต้องตรวจสอบเพื่อความรอบคอบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม (HREDD) ตลอดห่วงโซ่คุณค่า ทั้งการประเมินผลกระทบ การป้องกันและบรรเทา การติดตามผล การเปิดเผยข้อมูล การปรึกษาหารือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเยียวยา และกลไกรับข้อร้องเรียน อย่างไรก็ตาม กรอบนี้มองไม่เห็นมิติเพศสภาพ ไม่คำนึงถึงมิติเหลื่อมซ้อน ไม่มีข้อกำหนดเฉพาะเรื่อง FPIC สำหรับชนเผ่าพื้นเมือง และขาดมาตรการป้องกันที่ครอบคลุมต่อการตอบโต้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักปกป้องสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตที่จำกัดนี้น่ากังวลเป็นพิเศษ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (MSMEs) คิดเป็นประมาณร้อยละ 99.5 ของวิสาหกิจไทย และร้อยละ 69.2 ของการจ้างงาน แม้ MSMEs ในห่วงโซ่คุณค่าที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายจะต้องให้ความร่วมมือกับกระบวนการตรวจสอบ แต่ภาระหน้าที่ HREDD โดยตรงที่บังคับใช้ได้ยังกระจุกอยู่ที่วิสาหกิจขนาดใหญ่ ส่วนการพิจารณาขยายหน้าที่ดังกล่าวไปยังวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางถูกเลื่อนออกไป 10 ปีหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้ และรายงาน HREDD ฉบับแรกจะยังไม่ต้องจัดทำจนกว่าจะพ้นสี่ปีหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้

กระบวนการยกร่างยังก่อให้เกิดความกังวลเรื่องความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย การปรึกษาหารือจัดขึ้นเฉพาะผู้ได้รับเชิญ ร่างล่าสุดไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ และไม่มีกลไกรับฟังความคิดเห็นสาธารณะแบบเปิด ทำให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบและผู้ทรงสิทธิอื่น ๆ มีส่วนร่วมอย่างมีความหมายได้อย่างจำกัด

ความท้าทายที่ 2: มาตรการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมที่อ่อนแอและการถูกกีดกันจากการตัดสินใจทำให้ชุมชนเสี่ยงต่อความเสียหายจากกิจกรรมทางธุรกิจ

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จะรับรองสิทธิของชุมชนที่จะได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูล และกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินการที่อาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพ แต่ในทางปฏิบัติยังมีช่องว่างสำคัญ

กรอบ EIA ไม่ได้รับรองการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย หรือการเข้าถึงข้อมูลอย่างครบถ้วนไว้อย่างชัดแจ้ง และไม่ได้กำหนดให้ต้องเปิดเผยรายงาน EIA ฉบับสมบูรณ์ต่อสาธารณะ ในทางปฏิบัติ ระบบยังมุ่งเน้นการอนุมัติเป็นหลัก โดยการปรึกษาหารือมักลดทอนเป็นกระบวนการทางพิธีการที่สื่อสารทางเดียว แทนที่จะเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง.

เหมืองทองคำชาตรีตั้งอยู่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ และเป็นเหมืองทองคำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

แหล่งที่มา: สิทธิโพธิ์ เก็บอุย / Bangkok Post (ภาพจากเฟ้มข่าว)

เหมืองทองคำชาตรีสะท้อนความล้มเหลวเชิงระบบในการเข้าถึงข้อมูลสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย แม้จะมีการจัดทำ EIA ในปี 2543 2550 และ 2567 แต่รายงานฉบับสมบูรณ์ไม่เคยเปิดเผยต่อสาธารณะ เข้าถึงได้เพียงหนังสืออนุมัติและภาคผนวกบางส่วน รายงาน EHIA ปี 2555 ยังคงเป็นการประเมินฉบับสมบูรณ์เพียงฉบับเดียวที่เข้าถึงได้ ในกระบวนการดังกล่าว ชาวบ้านมีเวลาเพียง 15 วันในการตรวจสอบร่างรายงานที่มีความยาวกว่า 1,000 หน้า ขณะที่ผลการสำรวจชี้ว่าผู้อยู่อาศัยจำนวนมากไม่ทราบเรื่องโครงการขยายเหมือง ก่อนเหมืองกลับมาเปิดดำเนินการในเดือนมีนาคม 2566 ไม่มีการจัดทำ EIA หรือ EHIA ฉบับใหม่ที่ครอบคลุม โดยใช้การประเมินที่มีอายุกว่าสิบปีเป็นฐานในการต่ออายุใบอนุญาต

ช่องว่างด้านกฎระเบียบและการมีส่วนร่วมในลักษณะเดียวกันส่งผลกระทบต่อชุมชนที่เผชิญการขยายตัวของโรงไฟฟ้าชีวมวลในปัตตานี แม้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 4/2559 ซึ่งยกเว้นโครงการโรงไฟฟ้าและการจัดการขยะจากกฎระเบียบผังเมืองโดยรวมจะถูกยกเลิกในเดือนธันวาคม 2568 โรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดต่ำกว่า 10 เมกะวัตต์ก็ยังอยู่นอกข้อกำหนด EIA ภาคบังคับ และอยู่ภายใต้กรอบแนวปฏิบัติ (Code of Practice) แทน

เอกสารสรุปข้อเท็จจริง UPR ฉบับนี้จัดทำโดย **มูลนิธิมนุษยะ, เครือข่ายโลกสีเขียว (Green World Network), กลุ่มชาวบ้านชับหวาย, กลุ่มชาวบ้านจังหวัดพิจิตร, ชาวบ้านกะเบอะดิน, เครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล, เครือข่ายติดตามเฝ้าระวังโครงการพัฒนาปาตานี (Patani RESOURCE), เครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำสายบุรี, เครือข่ายสตรีชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (IWNT), สมาคมสตรีชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการพัฒนา (IWAD), มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (HomeNet Thailand), กลุ่มคนงานหญิงเพื่อความยุติธรรม, เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (MWG), มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ (EMPOWER), มูลนิธิยังไพรด์, ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมไทยเพื่อกระบวนการ UPR และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ**

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

โรงไฟฟ้าชีวมวลประชารัฐแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

แหล่งที่มา: Bangkok Post (ภาพจากแฟ้มข่าว)

ทำให้โครงการขนาดเล็กยังคงอยู่ภายใต้กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดน้อยกว่า การสำรวจชุมชนในปี 2568 บันทึกโครงการชีวมวล 25 โครงการใน 23 พื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่เปิดดำเนินการแล้ว 12 แห่ง และยังอยู่ในแผน 8 แห่ง

มีรายงานว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการชีวมวลเหล่านี้เร่งรัดและไม่เพียงพอ โดยการเข้าถึงข้อมูลถูกจำกัด เนื่องจากผู้ดำเนินโครงการเปิดเผยรายละเอียดเฉพาะแก่ผู้ที่ได้รับเชิญเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็น ข้อมูลที่ให้มักไม่ครบถ้วนหรือคัดสรรมาเพียงบางส่วน และในบางกรณีเปิดให้ดูเฉพาะในวันที่จัดรับฟังความคิดเห็น ทำให้ชุมชนมีเวลาไม่เพียงพอในการตรวจสอบเอกสารทางเทคนิคที่ซับซ้อน รายงาน EIA ฉบับสมบูรณ์ ข้อมูลการปล่อยมลพิษ และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ มักถูกจำกัดหรือไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนซึ่งอุปสรรคด้านภาษาจำกัดการเข้าถึงข้อมูลยิ่งขึ้น

ความท้าทายที่ 3: สิทธิในที่ดินและที่อยู่อาศัยของผู้หญิงถูกบั่นทอนด้วยการบังคับขับไล่และการคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรม

กรอบการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยมีกลไกอย่างเป็นทางการสำหรับการจดทะเบียนที่ดินและการระงับข้อพิพาท แต่ขาดมาตรการป้องกันที่เพียงพอสำหรับชุมชนเปราะบางและชุมชนนอกระบบ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินอย่างเป็นทางการ การออกเอกสารสิทธิ การรังวัด และการกำหนดแนวเขตยังพึ่งพาดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่อย่างมาก ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความไม่ชอบมาพากลและการบังคับใช้ที่ไม่เท่าเทียม ช่องว่างเชิงโครงสร้างเหล่านี้อาจส่งผลรุนแรงเป็นพิเศษต่อผู้หญิงรายได้น้อยที่เข้าถึงการศึกษา ความรู้ทางกฎหมาย และทรัพยากรเพื่อปกป้องสิทธิของตนได้อย่างจำกัด

ผู้หญิงในชุมชนคลอง 5 จังหวัดปทุมธานี คัดค้านข้อพิพาทเกี่ยวกับแนวเขตที่ดิน
สมาชิกชุมชนชี้ให้เห็นหลักเขตที่ดินบริเวณคลอง 5 ซึ่งการรังวัดที่ดินที่เป็นข้อพิพาทและการอ้างสิทธิในเอกสารสิทธิที่ดินทับซ้อนกัน ถูกนำมาใช้เพื่อพยายามขับไล่ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มาหลายชั่วอายุคน

แหล่งที่มา: มติชน (21 เมษายน 2569)

ชุมชนคลอง 5 จังหวัดปทุมธานี สะท้อนผลกระทบเชิงเพศสภาพของความไม่มั่นคงในการถือครองที่ดิน การบังคับขับไล่ และการเข้าถึงความยุติธรรมที่ไม่เท่าเทียม ชุมชนแห่งนี้ดำรงอยู่มากกว่าหกทศวรรษ และเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวรายได้น้อยประมาณ 100 ครอบครัว ซึ่งจำนวนมากเป็นผู้หญิง ผู้สูงอายุ และแรงงานนอกระบบ ผู้อยู่อาศัยเข้าใจมาโดยตลอดว่าที่ดินเป็นที่รกร้างหรือที่ดินสาธารณะ โดยไม่มีผู้ใดอ้างกรรมสิทธิ์มานานหลายสิบปี แต่ตั้งแต่ปี 2557 การรังวัดและแบ่งแยกที่ดินส่งผลให้มีการออกเอกสารสิทธิทับพื้นที่ชุมชนที่ตั้งมายาวนาน ถนนสาธารณะ และบางส่วนของคลอง

ตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา มีการฟ้องขับไล่ผู้อยู่อาศัย โดยการดำเนินคดีส่งผลกระทบเป็นหลักต่อผู้หญิงสูงอายุและผู้หญิงที่อ่านหนังสือไม่ออก ตามบันทึกของชุมชน ผู้อยู่อาศัยจำนวนมากลงนามใน “สัญญาประนีประนอมยอมความ” ด้วยความหวาดกลัว และมีรายงานว่าไม่ได้รับโอกาสอ่านข้อความก่อนลงนาม ทำให้อยู่อาศัยในบ้านได้อีกเพียงสามปี มีรายงานว่าผู้หญิงสองคนได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กรมชลประทานให้ใช้สิทธิอ้างการครอบครองปรปักษ์ ซึ่งภายหลังแพ้คดี และคำพิพากษาดังกล่าวถูกนำไปใช้สนับสนุนความพยายามขับไล่ต่อไป

ต่อมา ผู้นำชุมชนผู้หญิงได้ขอสำเนาบันทึกการรังวัดจากกรมชลประทานและคัดค้านการรังวัดที่ดินครั้งต่อมา หลังจากนั้นไม่นานถูกจับกุมในข้อหา “ขัดขวาง/บุกรุก” ถูกใส่กุญแจมือและควบคุมตัว ก่อนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยวางหลักประกัน 5,000 บาท แม้จะมีคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาในศาลปกครองกลางเพื่อขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดิน ผู้อยู่อาศัยรายงานว่ายังมีการนำเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเอกชนและเครื่องจักรเข้ามาในพื้นที่เพื่อพยายามขับไล่ ผู้นำชุมชนยังคงเผชิญการข่มขู่ว่าจะถูกจับกุม ขณะที่ผู้อยู่อาศัยผลัดเปลี่ยนกันเฝ้าบ้านตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อปกป้องบ้านของตน

เอกสารสรุปข้อเท็จจริง UPR ฉบับนี้จัดทำโดย **มูลนิธิมนุษยะ, เครือข่ายโลกสีเขียว (Green World Network), กลุ่มชาวบ้านซับหวาย, กลุ่มชาวบ้านจังหวัดพิจิตร, ชาวบ้านกะเบอะดิน, เครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล, เครือข่ายติดตามเฝ้าระวังโครงการพัฒนาปาตานี (Patani RESOURCE), เครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำสายบุรี, เครือข่ายสตรีชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (IWNT), สมาคมสตรีชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการพัฒนา (IWAD), มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (HomeNet Thailand), กลุ่มคนงานหญิงเพื่อความยุติธรรม, เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (MWG), มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ (EMPOWER), มูลนิธิยังไพรด์, ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมไทยเพื่อกระบวนการ UPR และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ**

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

ความท้าทายที่ 4: นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนเผชิญ SLAPP การดำเนินคดีอาญา และการข่มขู่คุกคาม

ประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายและสถาบันที่ครอบคลุมสำหรับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กลไกที่มีอยู่ยังกระจัดกระจายและเป็นเชิงรับเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม ที่ดิน และชุมชนเสี่ยงเป็นพิเศษต่อการข่มขู่ คุกคาม และการใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือกดดัน การฟ้องคดีเพื่อปิดปากการมีส่วนร่วมของประชาชน (SLAPP) ยังคงเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ปิดปากนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสมาชิกชุมชนที่ปกป้องสิทธิและที่ดินของตน

แม้จะมีการบัญญัติมาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี 2562 แต่มาตรการป้องกันเหล่านี้ยังไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมเผชิญผลกระทบเชิงเพศสภาพเพิ่มเติม ทั้งการข่มขู่ การที่เจ้าหน้าที่เข้าเยี่ยมโดยไม่แจ้งล่วงหน้า และภาระจากการต่อสู้คดีที่ยืดเยื้อ

มาตรการล่าสุดเพื่อแก้ไขการฟ้องคดีโดยมิชอบยังไม่เพียงพอ ในเดือนพฤษภาคม 2569 ประธานศาลฎีกาออกข้อเสนอแนะว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาโดยไม่สุจริต เพื่ออำนวยความสะดวกในการยกฟ้องคำร้องที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบตั้งแต่ชั้นต้น แต่ข้อเสนอแนะนี้ไม่มีผลผูกพัน ผูกอยู่กับมาตรา 161/1 และไม่ครอบคลุมคดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องหรือคดีแพ่งโดยตรง

ร่างกฎหมายต่อต้าน SLAPP ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอถือเป็นความก้าวหน้าระดับหนึ่ง แต่ยังมีช่องว่างสำคัญ จากความคิดเห็น 574 รายการที่ได้รับในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะครั้งแรกระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน 2568 ร้อยละ 92 มาจากเจ้าหน้าที่รัฐ และมีเพียง 15 รายการที่มาจากภาคประชาสังคม ร่างดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายต่อต้าน SLAPP ฉบับเฉพาะที่ครอบคลุม ยังมุ่งเน้นเรื่องหมิ่นประมาทเป็นหลัก และขาดการคุ้มครองสำคัญ รวมถึงการนิยามและห้าม SLAPP อย่างครอบคลุม และการนิยามการมีส่วนร่วมของประชาชนในขอบเขตที่กว้างเพียงพอ

มีการบันทึกคดี SLAPP ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจำนวน 595 คดีระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557 ถึงกุมภาพันธ์ 2568 ครอบคลุม 13 ประเภทความผิด โดยมีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างน้อยสองคนต่อเดือนที่ถูกคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรม นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่คัดค้านความเสียหายจากภาคธุรกิจและสิ่งแวดล้อมยังคงตกเป็นเป้าหมายของ SLAPP บ่อยครั้ง

คดีชุมชนเทพาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการพิจารณาที่ยืดเยื้อสามารถเป็นการลงโทษการต่อต้านของชุมชนได้ด้วยตัวเอง ชาวบ้านและผู้สนับสนุน 17 คนที่คัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินถูกดำเนินคดี ตามด้วยการแจ้งข้อกล่าวหาระลอกที่สองตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะต่อบุคคลห้าคน แม้ศาลฎีกาจะยกฟ้องจำเลยทั้ง 17 คนในที่สุด แต่การดำเนินคดีใช้เวลาเกือบหกปี ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2560 ถึงกรกฎาคม 2566

ในเดือนธันวาคม 2564 ผู้ชุมนุมโดยสงบ 37 คนจากชุมชนจะนะ ซึ่งจำนวนมากเป็นผู้หญิงและเด็ก ถูกจับกุมขณะเรียกร้องให้ระงับโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และให้มีการปรึกษาหารืออย่างมีความหมาย

ชาวบ้านจังหวัดพิจิตรที่ได้รับผลกระทบจากเหมืองทองคำชาตรี ยังถูกฟ้องในคดี SLAPP มากกว่า 40 คดี โดยทั้งบริษัทเหมืองและเจ้าหน้าที่รัฐไทย ในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ

ความท้าทายที่ 5: ชุมชนที่ได้รับผลกระทบเผชิญอุปสรรคอย่างต่อเนื่องต่อการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและค่าชดเชยที่เป็นธรรม

แม้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และกระบวนการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะเปิดช่องทางสู่ความยุติธรรมอย่างเป็นทางการ แต่ในทางปฏิบัติกลไกเหล่านี้ยังถูกบั่นทอนด้วยความล่าช้าของกระบวนการและภาระการพิสูจน์ที่หนักเกินไป การกำกับดูแลและการบังคับใช้ที่อ่อนแอยังคงเอื้อให้เกิดการลอยนวลพ้นผิดของภาคธุรกิจและที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ขณะที่ชุมชนชายขอบ รวมถึงชนเผ่าพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และผู้หญิง เผชิญอุปสรรคเฉพาะต่อการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมอาจยืดเยื้อยาวนานกว่าชีวิตของผู้ได้รับผลกระทบ และค่าชดเชยมักไม่สะท้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบไม่ได้สร้างเหตุฟ้องคดีแพ่งโดยเฉพาะ หรือความรับผิดทางอาญาในสาระสำคัญ สำหรับการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ HREDD หน้าที่ดังกล่าวบังคับใช้เป็นหลักผ่านโทษทางปกครอง รวมถึงค่าปรับสูงสุด 5 ล้านบาท ขณะที่มาตรา 40 คงความรับผิดทางแพ่งหรือความรับผิดอื่นตามกฎหมายที่มีอยู่ไว้ ดังนั้น การเข้าถึงการเยียวยาทางศาลจึงยังต้องพึ่งพาเหตุฟ้องและกฎเกณฑ์ด้านวิธีพิจารณาที่มีอยู่แล้ว ซึ่งชุมชนที่ได้รับผลกระทบประสบอยู่แล้วว่าล่าช้าและเป็นภาระ

คดีกลุ่มของชาวบ้านจังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ต่อเหมืองทองคำชาตรีสะท้อนทั้งชัยชนะครั้งสำคัญและผลร้ายแรงของการเยียวยาที่ล่าช้า ชาวบ้านยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2559 เพื่อเรียกค่าชดเชยความเสียหายต่อการดำรงชีพ ผลกระทบต่อสุขภาพ และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ศาลใช้เวลามากกว่าสามปีกว่าจะรับคดีไว้พิจารณาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562 และการนัดพิจารณาที่กำหนดไว้เดิมในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 ไม่ได้เกิดขึ้นจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2564 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2569 หลังการพิจารณาคดีเกือบ 10 ปี ชาวบ้านชนะคดีกลุ่มด้านสิ่งแวดล้อมคดีแรกของประเทศไทย ศาลพิพากษาว่า Akara Resources บริษัทลูกในประเทศไทยของบริษัทเหมืองแร่ออสเตรเลีย Kingsgate Consolidated Limited ต้องรับผิดต่อความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เกิดจากเหมือง โดยให้ชดเชยความเสียหายต่อสุขภาพกายและใจ และการสูญเสียการเข้าถึงแหล่งน้ำและการดำรงชีพที่เกี่ยวเนื่อง รวมทั้งสั่งให้ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ศาลยังวินิจฉัยว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

เอกสารสรุปข้อเท็จจริง UPR ฉบับนี้จัดทำโดย มูลนิธิมนุษยะ, เครือข่ายโลกสีเขียว (Green World Network), กลุ่มชาวบ้านซับหวาย, กลุ่มชาวบ้านจังหวัดพิจิตร, ชาวบ้านกะเบอะดิน, เครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล, เครือข่ายติดตามเฝ้าระวังโครงการพัฒนาปาตานี (Patani RESOURCE), เครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำสายบุรี, เครือข่ายสตรีชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (IWNT), สมาคมสตรีชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการพัฒนา (IWAD), มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (HomeNet Thailand), กลุ่มคนงานหญิงเพื่อความยุติธรรม, เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ (MWG), มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ (EMPOWER), มูลนิธิยังไพรด์, ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมไทยเพื่อกระบวนการ UPR และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

สมปอง เวียงจันทร์ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้นำชุมชนจากเครือข่ายผู้หญิงลุ่มน้ำมูล

ตลอดระยะเวลากว่าสี่ทศวรรษที่ผ่านมา สมปอง วัย 70 ปี ได้ร่วมกับชุมชนต่อสู้คัดค้านเขื่อนปากมูลอย่างไม่ย่อท้อ การต่อสู้ของเธอและชุมชนยังคงเป็นส่วนสำคัญของขบวนการเรียกร้องความเป็นธรรมด้านพลังงานในประเทศไทย

ไม่ทำให้ Akara พ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่พิสูจน์ได้ อย่างไรก็ตาม โจทก์บางคนเสียชีวิตโดยไม่ได้รับความยุติธรรม และค่าชดเชยที่ได้รับยังไม่ครอบคลุมความเสียหายทั้งหมด Akara และ Kingsgate แถลงว่ามีเจตนาจะอุทธรณ์ ซึ่งจะทำให้กระบวนการที่ยาวนานเกือบหนึ่งทศวรรษแล้วยืดเยื้อต่อไปอีก

ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูลต้องทนต่อความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจมานานกว่าสามทศวรรษโดยไม่ได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

แม้รัฐบาลจะให้คำมั่น รวมถึงมติคณะรัฐมนตรีปี 2540 เรื่องการจัดสรรที่ดิน แต่มาตรการสำคัญยังไม่ได้ปฏิบัติ และกระบวนการจ่ายค่าชดเชยล่าสุดได้ตัดผู้ที่เคยได้รับการรับรองว่าได้รับผลกระทบออกไป สมาชิกชุมชนบางคนเสียชีวิตโดยไม่ได้รับค่าชดเชย ขณะที่อายุและความอ่อนล้าจากการต่อสู้ที่ยาวนานทำให้การเดินผ่านกระบวนการทางปกครองที่ซับซ้อนยากขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

1. ต่อความท้าทายที่ 1: ประเทศไทยยังขาดกรอบความรับผิดชอบของภาคธุรกิจที่มีผลผูกพันและมีประสิทธิภาพ

1.1	ปฏิบัติตามข้อสังเกตเชิงสรุปของ CERD (2565) และข้อเสนอแนะ UPR รอบที่ 3 ของบาห์เรน (2564) ตรากฎหมายบังคับตรวจสอบเพื่อความรอบคอบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
1.2	สร้างหลักประกันว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบกำหนดภาระผูกพันที่มีผลบังคับสำหรับธุรกิจทุกขนาด ครอบคลุมการดำเนินงานและห่วงโซ่คุณค่า กำหนดความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาสำหรับการไม่ปฏิบัติตาม รับประกันการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน บูรณาการแนวทางที่คำนึงถึงเพศสภาพและมิติเหลื่อมซ้อน คุ้มครองกลุ่มเปราะบางอย่างชัดแจ้ง รวมถึงชนเผ่าพื้นเมือง และสร้างหลักประกันการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ
1.3	สร้างหลักประกันว่ากระบวนการยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบเปิดกว้างและโปร่งใส รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของผู้ทรงสิทธิที่ได้รับผลกระทบ

2. ต่อความท้าทายที่ 2: มาตรการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมที่อ่อนแอและการถูกกีดกันจากการตัดสินใจ ทำให้ชุมชนเสี่ยงต่อความเสียหายจากกิจกรรมทางธุรกิจ

2.1	ข้อเสนอแนะ UPR รอบที่ 3 ของแคนาดา (2564) เสริมสร้างความพยายามในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลชายขอบและกลุ่มเปราะบางที่สุด พร้อมทั้งดำเนินมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลเหล่านี้ให้เต็มที่ยิ่งขึ้น และเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการตัดสินใจ
2.2	รับรองในกรอบกฎระเบียบ EIA อย่างชัดแจ้งถึงสิทธิของชุมชนที่ได้รับผลกระทบในการได้รับข้อมูลที่ทันเวลา เข้าถึงได้ และครบถ้วน และสิทธิในการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในกระบวนการ EIA ก่อนการอนุมัติโครงการ
2.3	กำหนดให้ต้องเปิดเผยรายงาน EIA ฉบับสมบูรณ์อย่างทันท่วงที

สำหรับข้อมูล หลักฐาน และสถิติเพิ่มเติม โปรดดูรายการอ้างอิง และ/หรือติดต่อ:
เอมิลี ปาลามี ประดิชิต (Emilie Palamy Pradichit) มูลนิธิมนุษยะ (Manushya Foundation) อีเมล: emilie@manushyafoundation.org

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

3. ต่อความท้าทายที่ 3: สิทธิในที่ดินและที่อยู่อาศัยของผู้หญิงถูกบั่นทอนด้วยการบังคับขับไล่และการคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรม

3.1	สร้างหลักประกันว่าทุกคน โดยเฉพาะผู้หญิงและชุมชนชายขอบที่ได้รับผลกระทบจากข้อพิพาทที่ดิน เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและใช้สิทธิของตนต่อหน้าศาลและหน่วยงานทางปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปราศจากการข่มขู่หรือการเลือกปฏิบัติ
3.2	สร้างหลักประกันการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับชุมชนเปราะบาง รวมถึงการจัดให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายที่เข้าถึงได้ กระบวนการพิจารณาที่โปร่งใส และมาตรการป้องกันเพื่อให้แน่ใจว่าการทำสัญญาทางกฎหมายเป็นไปตามความยินยอมที่ได้รับข้อมูลครบถ้วน
3.3	สร้างหลักประกันว่ามีการสอบสวนข้อกล่าวหาเรื่องความไม่ชอบมาพากลในการออกเอกสารสิทธิที่ดินอย่างรวดเร็ว เป็นอิสระและเป็นกลาง และเพิกถอนหรือแก้ไขเอกสารสิทธิที่พบว่าออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
3.4	รับประกันสิทธิในที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ รวมถึงความมั่นคงในการถือครอง การคุ้มครองจากการบังคับขับไล่ และการเข้าถึงค่าชดเชยหรือการจัดที่อยู่ใหม่ที่เหมาะสม ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
3.5	สร้างหลักประกันว่าการขับไล่ทุกกรณีดำเนินการเป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น โดยสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างครบถ้วน และระงับการขับไล่ในกรณีที่ข้อพิพาททางกฎหมายยังไม่ยุติหรือยังไม่เป็นไปตามหลักประกันกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

4. ต่อความท้าทายที่ 4: นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนเผชิญ SLAPP การดำเนินคดีอาญา และการข่มขู่คุกคาม

4.1	ปฏิบัติตามข้อสังเกตเชิงสรุปของ CEDAW (2568) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนใช้สิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุมโดยสงบ และการสมาคม ทั้งในโลกออฟไลน์และออนไลน์ และสร้างหลักประกันว่าผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาจากการทำงานของตน
4.2	ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ UPR รอบที่ 3 ของเบลเยียม (2564) ตรากฎหมายต่อต้าน SLAPP ฉบับเฉพาะที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงเพศสภาพ
4.3	สร้างหลักประกันการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงผู้นำชุมชนผู้หญิง จากการคุกคาม การจับกุมโดยพลการ และการข่มขู่ และจัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มีการละเมิด

5. ต่อความท้าทายที่ 5: ชุมชนที่ได้รับผลกระทบเผชิญอุปสรรคอย่างต่อเนื่องต่อการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและค่าชดเชยที่เป็นธรรม

5.1	ปฏิบัติตามข้อสังเกตเชิงสรุปของ CERD (2565) และข้อเสนอแนะ UPR รอบที่ 3 ของเปรู (2564) สร้างหลักประกันการเยียวยาที่ทันท่วงที เข้าถึงได้ และมีประสิทธิภาพสำหรับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา รวมถึงค่าชดเชยที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับความเสียหายที่ได้รับ
5.2	สร้างหลักประกันว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบกำหนดระบอบความรับผิดทางแพ่งและทางอาญา รวมถึงการปรับกฎหมายให้สอดคล้องกันเพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับบริษัท

สำหรับข้อมูล หลักฐาน และสถิติเพิ่มเติม โปรดดูรายการอ้างอิง และ/หรือติดต่อ:
เอมิลี ปาลามี ประดิชิต (Emilie Palamy Pradichit) มูลนิธิมนุษยะ (Manushya Foundation) อีเมล: emilie@manushyafoundation.org

แหล่งอ้างอิง (References)

รายการอ้างอิงคงไว้ตามต้นฉบับภาษาอังกฤษเพื่อการตรวจสอบ

Draft Act on Promotion of Responsible Business Conduct (version of 16 September 2025)

Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC), Meeting of the Committee on Economic Structural Transformation No. 5/2569, (24 June 2026), available at: https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2026/06/PPT-การประชุมคณะกรรมการยกร่างด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ-ครั้งที่-5-2569-R3.pdf

Constitution of the Kingdom of Thailand (2017), available at: https://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcmsen/Publication/Publication_021220_132718.pdf

Notification of the Ministry of Natural Resources and Environment on Projects, Undertakings, or Operations Required to Provide an Environmental Impact Assessment Report and Rules, Procedure, and Conditions in Providing an Environmental Impact Assessment Report (2019), available at: https://env.ieat.go.th/th/env-eia/download?did=32097&filename=กส.-ประกาศกระทรวงฯ+กำหนดโครงการที่ต้องจัดทำ+EIA+%282561%29.pdf&mid=8625&mkey=m_document&lang=th&url=%2Fweb-upload%2F4xceb3b571ddb70741ad132d75876bc41d%2Fm_document%2F8625%2F15216%2Ffile_download%2Fd40514d8f6172a7bf07538f7ec8dd60b.pdf

Guidelines for Public Participation in the Procedure of Providing an Environmental Impact Assessment Report (2019), available at https://env.ieat.go.th/th/env-eia/download?did=32094&filename=แนวทางการมีส่วนร่วม-รับฟังความคิดเห็น.pdf&mid=8625&mkey=m_document&lang=th&url=%2Fweb-upload%2F4xceb3b571ddb70741ad132d75876bc41d%2Fm_document%2F8625%2F15213%2Ffile_download%2F5821e4420c606484859b65c650b8d78f.pdf

Manushya Foundation, Corporate accountability in the context of human rights and climate change in Thailand, (11 December 2023), available at: https://www.manushyafoundation.org/corporateaccountabilitythailand

Manushya Foundation, UN Complaint for Urgent Action to the United Nations on the human rights violations faced by Phichit and Phetchabun villagers in relation to the activities of the Chatree gold mine in Thailand, (November 2025), available at: https://www.manushyafoundation.org/un-complaint-for-urgent-action-to-the-u

UN Special Procedures, UN Communication: Joint Allegation Letter to Akara Resources Public Company Limited (Thailand), Ref. AL OTH 151/2024, 14 January 2025, available at: https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownLoadPublicCommunicationFile?gId=29554

Act Repealing Certain Announcements and Orders of the NCPO and Orders of the Head of the NCPO that are No Longer Necessary and Appropriate to Present Circumstances B.E. 2568 (2025), available at: https://searchlaw.ocs.go.th/council-of-state/#/public/doc/TzBxK29PaXgzV1JwdGhudTlyNkNJUT09

Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (ONEP), รู้จัก "ศัพท์ และ (โรง) ไฟฟ้า" ใกล้ตัว, available at: https://eiathailand.onep.go.th/UploadFile/04064425670423.pdf

Ministry of Energy, Manual on the Code of Practice (CoP) for Biomass Power Plants with Installed Capacity Below 10 MW, (May 2022), available at: https://ops.energy.go.th/th/base-power-plant-project/download?did=61572&filename=คู่มือฯการขับเคลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล.pdf&lang=th&mid=14689&mkey=m_document&url=%2Fweb-upload%2F199x2471eaffefcee693fbb074725b1b9d8d%2Fm_document%2F14689%2F22185%2Ffile_download%2Fb977dfb1249c574bb4931a0b59ec7a3d.pdf

First-hand documentation collected by the Patani RESOURCE during a field survey conducted in 2025

First-hand documentation collected by the Patani RESOURCE during a field survey conducted in 2021

The Patani RESOURCE and Community and Resource Study Group (Volunteer Survey), Survey of Government Biomass and Waste-to-Energy Power Plant Projects in Patani / Thailand's Southern Border Provinces, (2021), available at: https://drive.google.com/file/d/1GFiWOI5-RpoQe7pKHbMFA7ceLNV5rL8W/view

Data collected through an interview with the Khlong 5 community during Manushya's UPR workshop on 31 March 2026

ThaiPBS, ร้อง กสม.ตรวจสอบเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่ชาวบ้าน จ.ปทุมธานี, (24 March 2022), available at: https://www.thaipbs.or.th/news/content/313940?fbclid=IwdGRjcAQ_8-BleHRuA2FlbQIxMQBzcnRjBmFwcF9pZAo2NjI4NTY4Mzc5AAEeM4MYbdH2bc9Z67aXNqLjD-SiL2OBkylZSDGOrFBSf_MR6GdJHUqkXNSb-RA_aem_X9Zet1zDA2_56IjT0em_2A

Matichon Online, ชาวบ้านปทุมฯ ร่ำไห้ ร้องคนตระกูลดังไล่ที่, (15 September 2022), available at: https://www.youtube.com/watch?v=iXgW0WZ5mao

Case No. 842/2560, Case No.1030/2561; Ms. Amornphan Yangnit (Petitioner) and Mr. Ammarit Sanidvong na Ayudhya (Objector)

Case No. 1486/2566, Case No. 196/2567; Mrs. Pastiya Srichan (1st) and Mrs. Woranan Chaibangsu (2nd)

The Standard, ความหวังที่ผู้หญิงและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะได้รับการคุ้มครองในรัฐบาลนี้ เปรียบเหมือนดวงดาวหรืออุกกาบาต, (21 March 2025), available at: https://thestandard.co/human-rights-defenders-protection-challenges-thailand/?fbclid=IwY2xjaWTtZVVwZG9mBWV4dG4DYWVtAjEwAGJyaWQRMVRWWlN0OUJGODdCcjQzWkFzcnRjBmFwcF9pZBAyMjIwMzkxNzg4MjAwODkyAAEeQJuLOHkgB32hTYPfeF6u_CQXu24olIvO0hcipj_2fS8gNYHhfDSXVzmU-Nw_aem_IsSH1Z7p0tthdFHZBy4ybA

Manushya Foundation, Our Lands, Our Bodies, Our Rights: A Feminist report on Discrimination, Corporate Abuse and Climate Injustice in Thailand, (June 2025), available at: https://www.manushyafoundation.org/cedaw-2025-report2-cacj

Recommendations of the President of the Supreme Court concerning Bad-Faith Criminal Proceedings B.E. 2569 (2026), available at: https://bksmc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/iid/561143

The Central Legal Platform, Summary of Public Consultation on the Draft Act on the Prevention of Strategic Litigation to Suppress Public Participation (SLAPP), B.E. ...., (2025), available at: https://apig.law.go.th/dga-backoffice-api/dga-storage/uploads/2025-12-03-16:30:34

The Active, ยกฟ้อง 'เครือข่ายเทใจให้เทพา' หยุดโรงไฟฟ้าถ่านหิน, (22 July 2023), available at: https://theactive.thaipbs.or.th/news/social-movement-20230722

Manushya Foundation, Environmental Democracy In Thailand & Laos: Barriers & Good Practices, Submission to the United Nations Special Rapporteur on Human Rights and the Environment re. Promoting Environmental Democracy: Procedural Elements of the Human right to a Clean, Healthy, and Sustainable Environment, October 2023, available at: https://www.manushyafoundation.org/_files/ugd/a0db76_a4c4263a24d44ba283a68eff30550ff1.pdf

Manushya Foundation, Accountability Wins Over Impunity: Phichit Villagers victorious in decade-long legal struggle against Australian-owned gold mine, (25 March 2026), available at: https://www.manushyafoundation.org/post/accountability-wins-over-impunity-phichit-villagers-victorious-in-decade-long-legal-struggle-agains

Mongabay, Landmark win for Thai villagers, but gold mine appeal delays justice, (14 April 2026), available at: https://news.mongabay.com/short-article/2026/04/landmark-win-for-thai-villagers-but-gold-mine-appeal-delays-justice/

Prachatai, สมัชชาคนจนกรณีเขื่อนปากมูลออกแถลงการณ์วันหยุดเขื่อนโลก ระบุ 36 ปียังรอการแก้ปัญหา, (15 March 2026), available at: https://prachatai.com/journal/2026/03/116734.
The Isaan Record, Sompong Viengchan, Leader of the Assembly of the Poor at Pak Mun Dam, 8 January 2024, available at: https://theisaanrecord.co/2024/01/08/sompong-viengchanleader-of-assembly-of-the-poor-at-pak-mun-dam/

Data collected through an interview with a representative of communities affected by the Pak Mun Dam, conducted during Manushya Foundation's UPR capacity-building workshop in Khon Kaen on 21 January 2026, available at: https://www.manushyafoundation.org/post/day-1-of-our-upr-workshop-in-khon-kaen-kicks-off-the-collective-energy-was-undeniable

SCAN HERE

สแกนเพื่ออ่าน
รายงานร่วมภาคประชาสังคมต่อกระบวนการ UPR ว่าด้วยความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ

บันทึกเพิ่มเติม